

Geloof en werken

bij Jakobus en bij Paulus
(Jakobus 2 en Romeinen 4)

Jakobus:

“U ziet dus nu dat een mens **uit werken gerechtvaardigd wordt** en niet alleen uit geloof” (Jakobus 2:24)

Paulus:

“Bij hem... die **niet werkt**, maar gelooft in Hem Die de goddeloze rechtvaardigt, wordt **zijn geloof gerekend tot gerechtigheid**” (Romeinen 4:5)

Is de Bijbel met zichzelf in tegenspraak?

De Bijbelschrijvers lijken elkaar tegen te spreken.

Jakobus: Een mens wordt uit **werken** gerechtvaardigd en niet alleen uit geloof!

Paulus: Wie **niet** werkt maar in God **gelooft** wordt gerekend (beschouwd) als rechtvaardig.

Kun je met de Bijbel “alle kanten op”?

Sommige christenen menen de tegenspraak te kunnen oplossen. Zij zeggen:

“Jakobus schreef aan het volk **Israël**, Paulus aan het **lichaam van Christus** dat bijeenverzameld wordt uit alle volken”.

En dat is waar! (zie bij voorbeeld Jak.2:2: “uw synagoge”, en Rom.9:24: “geroepen uit Joden en heidenen”).

Maar... het lost niets op!

Want **Paulus** schreef aan de Galaten:

“Als er gerechtigheid door de wet zou zijn, dan was Christus tevergeefs gestorven” (Gal.2:21)

Paulus zegt: **Er is géén gerechtigheid door de wet.** Als Joden op grond van de wet rechtvaardig konden worden, dan had de Messias niet behoeven te sterven.

Dus **óók** een Israëliet kan **niet** rechtvaardig worden door te “werken” en wetsvoorschriften te onderhouden! (Gal.2:21).

En **Petrus** zei tegen de oudsten in Jeruzalem:

“God, de Kenner van de harten... heeft geen onderscheid gemaakt tussen ons [Joden] en hen [heidenen], en heeft hun hart door het geloof gereinigd... Wij [Joden] geloven door de genade van de Heere Jezus Christus op dezelfde wijze zalig te worden als ook zij [heidenen]” (Hand.15:9,11)

Petrus onderwees dat Joden op **precies dezelfde** manier worden behouden als niet-Joden: “door de **genade** van de Heere Jezus Christus” (dus **niet**: door te werken!).

Het probleem wordt dus nóg groter:

Paulus zegt: “Er is **géén** gerechtigheid door de wet... Wie **niet** werkt, maar gelooft... wordt rechtvaardig gerekend”.

En **Petrus** zegt: Zowel Joden als heidenen worden behouden door Gods genade (**NIET** door te werken)

Hoe kan **Jakobus** dan zeggen, dat een mens door werken gerechtvaardigd wordt?

In Jakobus 2 en Romeinen 4 spelen de woorden

1. **Geloof,**
2. **Werken,** en:
3. **Rechtvaardigen**

een belangrijke rol.

Uit het tekstverband moet blijken, wat de Bijbelschrijvers met deze woorden bedoelen.

Geloof (*pistis*) komt in Jakobus 2 **dertien** keer voor:

In vers 1, 5, 14 (2x), 17, 18 (3x), 20, 22 (2x), 24, 26.

Het werkwoord **geloven (*pisteuoo*)** komt in Jakobus 2 **drie** keer voor: in vers 19 (2x) en vers 23.

Pistis komt in Romeinen 4 **tien** keer voor: in vers 5, 9, 11, 12, 13, 14, 16 (2x), 19 en 20.

Pisteuoo komt in Romeinen 4 **zes** keer voor: in vers 3, 5, 11, 17, 18 en 24.

Zowel in Jakobus 2 als in Romeinen 4 wordt er dus **16** keer over geloof gesproken! (13+3 en 10+6 keer)

Werken (*erga*) worden in Jakobus 2 **twalf** keer genoemd: In vers 14, 17, 18 (3x), 20, 21, 22 (2x), 24, 25 en 26.

Werken als zelfstandig naamwoord (dus: ***erga***) worden in Romeinen 4 **twee** keer genoemd: in vers 2 en 6.

Werken als werkwoord (***ergazomai***) komt in Romeinen 4 ook **twee** keer voor: in vers 4 en 5.

In Jakobus 2 wordt er dus **12** keer, en in Romeinen 4 wordt er **4** keer (2+2) over werken gesproken.

Gerechtigheid (*dikaiosunee*) komt in Jakobus 2 **één** keer voor:
in vers 23.

Het werkwoord ***rechtvaardigen* (*dikaioo*)** komt in Jakobus 2
drie keer voor: in vers 21, 24 en 25.

Dikaiosunee komt in Romeinen 4 **acht** keer voor: in vers 3, 5,
6, 9, 11 (2x), 13 en 22.

Dikaioo komt in Romeinen 4 **twee** keer voor: in vers 2 en 5.

In Jakobus 2 wordt er dus **4** keer (1+3), en in Romeinen 4
wordt er **10** keer (8+2) over rechtvaardigen gesproken.

Begrip	Jakobus 2	Romeinen 4	Totaal
Geloof, geloven	16 keer	16 keer	32 keer
Werk, werken	12 keer	4 keer	16 keer
Gerechtigheid, rechtvaardigen	4 keer	8 keer	12 keer

Geloof, werken en gerechtigheid spelen in Jak. 2 en Rom 4 blijkbaar een sleutelrol.

Maar... welke betekenis hechtten Jakobus en Paulus aan deze woorden?

Het woord “**geloof**” kan minstens drie betekenissen hebben:

1. *De overtuiging dat iets waar is:*

“Ik geloof dat Dar es Salaam in Tanzania ligt”.

2. *De overtuiging dat iets of iemand betrouwbaar is:*

“Ik geloof dat dit bootje als ik erin stap niet zal zinken”.

3. *De kerkleer:*

“Ik onderschrijf de twaalf artikelen van het geloof”.

Jakobus bedoelde met geloven: “voor waar houden”. Want hij schreef:

“U gelooft dat God één is; daar doet u goed aan. Maar ook de demonen geloven dit, en zij sidderen” (Jak.2:19).

Jakobus zei: Menen jullie gered te zijn omdat je weet dat God één is? God is inderdaad één, maar als je dat alleen maar **weet** ben je nog niet gered. Demonen weten het ook, en toch zijn ze doodsbenauwd voor Hem!

Ook vandaag zijn er mensen die menen dat wie met bepaalde leerstellingen instemt is gered. Maar dat klopt niet. Want...

1. Mensen kunnen bepaalde opvattingen hebben omdat ze op een bepaalde manier zijn opgevoed.
2. Mensen kunnen instemmen met de leer van hun kerk, maar in de praktijk héél bang zijn voor God!

Jakobus laat zien dat instemming met Bijbelse waarheden **noodzakelijk**, maar op zichzelf nog niet **voldoende** is om te worden gered.

Paulus gebruikte het woord geloven in de betekenis van “vertrouwen”. Want hij verwijst in Rom.4:3 naar **Gen. 15:6**.

Abram en zijn vrouw waren stokoud geworden. Toen leidde de HEERE Abram naar buiten en liet hem de sterren zien. En God zei: “Zó talrijk zal jouw nageslacht zijn”. Abram **geloofde** dit, omdat hij God vertrouwde!

	Jakobus	Paulus
Geloven	iets voor waar houden, ergens verstandelijk mee instemmen	lemand vertrouwen (en daarom: wat hij zegt betrouwbaar achten)

Jakobus en Paulus hechtten dus een verschillende betekenis aan het woord “geloven”. Jakobus liet zien dat wie alleen verstandelijke kennis van geloofswaarheden heeft, nog niet echt gelooft (dat zou Paulus beslist beamen)

Het woord “**werken**” kan ook verschillende betekenissen hebben. Het kan betekenen:

1. *Zichtbare gevolgen, waaruit je de aanwezigheid van iets onzichtbaars kunt afleiden.* Stroom in een lamp bewerkt licht. De zwaartekracht bewerkt dat een losgelaten voorwerp valt.
2. *Inspanningen die men verricht voor loon.* Werknemers werken bij een werkgever om aan het eind van de maand salaris te krijgen.

Jakobus bedoelde met werken: “zichtbare gevolgen”. Want hij schreef:

“Zo is ook het geloof als het geen **werken** heeft, in zichzelf dood... Want zoals het lichaam zonder geest dood is, zo is ook het geloof zonder de **werken** dood” (Jak.2:17,26).

Als een lichaam leeft, is dat te zien aan bepaalde functies (Jakobus noemt de “geest” of “adem”). Ook de aanwezigheid van geloof heeft volgens Jakobus zichtbare gevolgen.

Paulus bedoelde met “werken”: “Inspanningen die men verricht om loon te krijgen”. Want hij schreef:

“Aan hem nu die **werkt**, wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar wat men hem verschuldigd is” (Rom.4:4).

Wie op die manier “werkt” kan trots zijn op zijn prestatie, hij heeft “roem” (Rom.4:2). Maar voor christenen is alle roem **uitgesloten** (Rom.3:27, 1 Kor.1:29,31; 2 Kor. 10:17). Zij kunnen zich nergens op beroemen.

	Jakobus	Paulus
Werken	Zichtbare gevolgen van iets onzichtbaars	Inspanningen om loon (of roem) te verwerven

Jakobus en Paulus gebruikten het woord “werken” op een verschillende manier. Wie dat niet in de gaten heeft, meent dat ze elkaar tegenspreken.

“Iemand rechtvaardigen” kan ook verschillende dingen betekenen. We kunnen daarmee bedoelen:

1. *De juistheid of rechtvaardigheid van iemand aantonen: dat hij is die hij beweerde te zijn, dat hij de waarheid sprak, dat zijn gedrag of handelwijze correct was.*
2. *Iemand laten beantwoorden aan Gods bedoelingen.*

Jakobus bedoelde met “gerechtvaardigd zijn”: Aangetoond hebben dat je oprecht bent, voor het oog van je **medemensen**. Want hij zei:

“Laat mij *dan* uw geloof zien uit uw werken en ik zal u uit mijn werken mijn geloof laten zien... Is Abraham, onze vader, niet uit de werken **gerechtvaardigd**, toen hij Izak, zijn zoon, op het altaar offerde?... En is Rachab, de hoer, niet op dezelfde manier uit werken **gerechtvaardigd**, toen zij de boden heeft ontvangen en langs een andere weg heeft laten weggaan?”
(Jak.2:18,21,25)

Paulus bedoelde met “gerechtvaardigd zijn”: beantwoorden aan **Gods** bedoelingen. Want hij schreef:

“Immers, als Abraham uit werken gerechtvaardigd is, heeft hij iets om zich op te beroemen, maar **niet bij God**. Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, en het is hem tot gerechtigheid gerekend... Zoals ook David de mens zalig spreekt aan wie **God** gerechtigheid toerekent, zonder werken” (Romeinen 4:2,3,6)

	Jakobus	Paulus
Rechtvaardigen	Voor <i>mensen</i> aantonen dat je bent wie je zegt te zijn	Aan <i>Gods</i> bedoelingen gaan beantwoorden

Ook het woord rechtvaardigen gebruikten Jakobus en Paulus dus met een verschillende betekenis. Jakobus bedoelt ermee: “Aan je volksgenoten laten zien dat je ontzag hebt voor de Schepper en op Hem vertrouwt”. Bij Paulus betekent het: “Aan de bedoelingen van de Schepper gaan beantwoorden”.

Samenvatting: hoe geloof blijkt

Jakobus zegt (in Jakobus 2:13-17):

“Voor het oog van *mensen* wordt iemand gerechtvaardigd uit de werken. Dat een lichaam leeft kun je vaststellen door na te gaan of het ademt. Dat iemand gelooft kun je zien aan het feit dat hij zich over zijn medemensen ontfermt wanneer die in nood verkeren – door hun voedsel of kleding te verstrekken”

Samenvatting: hoe geloof blijkt

Ook Paulus sprak over “geloof door de liefde **werkende**” (Gal.5:6). Het natuurlijke gevolg van geloof is volgens Paulus: liefde. Hij zei:

“U bent tot vrijheid geroepen, broeders, alleen niet tot die vrijheid die aanleiding geeft aan het vlees; maar **dien elkaar door de liefde**” (Gal.5:13). “Laat hij die een dief was, niet meer stelen, maar veeleer arbeiden en met zijn <eigen> handen het goede werken, **opdat hij kan meedelen aan hem die gebrek heeft**” (Efe.4:28).

Samenvatting: wie God als rechtvaardig beschouwt

Paulus zegt (in Romeinen 4):

“Voor **God** wordt een mens gerechtvaardigd door geloof. God rekent geloof tot gerechtigheid. De juiste houding van een mens tegenover zijn Maker is: een houding van kinderlijk ontzag en vertrouwen en een besef van totale afhankelijkheid. Wie God zó vertrouwt, is een rechtvaardige”

Samenvatting: wie God als rechtvaardig beschouwt

”Hij echter die zich in de **volmaakte wet** verdiept, **die van de vrijheid**, en daarbij blijft, die zal... zalig zijn in wat hij doet... Spreek zó en handel zó als *mensen* die geoordeeld zullen worden door de **wet van de vrijheid** (Jak.1:25, 2:12).

Wie op de goede manier naar Gods wet luistert hoort niet: “Jullie moeten” maar: “Jullie zullen”! Zo’n Israëliet ontdekt dat God scheidt waartoe Hij oproept, en gaat spontaan en vrijwillig doen wat God verlangt. Hij komt in de vrijheid te staan.

Samenvatting: wie God als rechtvaardig beschouwt

Wat Jakobus schreef in Jak.1:25 en 2:12, lijkt op wat Paulus schreef in Fil.2:12-13:

“Het is God, Die in u werkt zowel het willen als het werken, naar Zijn welbehagen”.

Johannes Polyander schreef in 1621 over Rom.4 en Jak.2:

“Voor **God** wordt de mensch alleen gerechtvaardigd *door het geloof*. Door zijn geloof wordt hij bij God voor rechtvaardig gerekend (Rom.4:5).

Voor **de mensen** daarentegen wordt men gerechtvaardigd *uit de werken* (Jak.2:18-26). Voor de mensen wordt men rechtvaardig verklaard en daarvoor gehouden op grond van de werken en niet ter oorzaak van de uitwendige belijdenis der lippen, aangezien een geveinsde deze met een oprecht Christen kan gemeen hebben”.

Polyander concludeerde:

“Door den apostel [Jakobus] wordt niet de vraag behandeld: Hoe kan de mensch zijne gerechtigheid voor God verwerven? ... Hij wil te kennen geven, dat een ieder, die zich voor een geloovige uitgeeft, de waarheid van zijn geloof toonen moet uit zijne goede werken”.

[ik zou liever schrijven: “dat bij elke ware gelovige de echtheid van diens geloof blijkt uit goede werken”]

Slotconclusie

Joden en heidenen worden behouden door Gods genade. God rekent hun geloof tot gerechtigheid. Maar aan *medemensen* kunnen gelovigen alleen maar laten zien dat ze geloven door barmhartig te zijn.

Tussen Jakobus en Paulus is er niet echt een tegenstelling, maar Jakobus richt zich tot Israëlieten die in een verbondsrelatie tot God staan en Paulus tot het lichaam van Christus. De Bijbel is niet met zichzelf in tegenspraak.